

طرح درس

۱. عنوان درس: باستان شناسی تحلیلی بین النهرین در دوران تاریخی

۲. شماره درس: (۳۹۸۲۴۱۰۵۱۸۰۲۱)

۳. تعریف:

برای تحلیل داده های باستان شناسی در دوران تاریخی در بین النهرین باید ضمن شناسایی محوطه های شاخص این دوره ویژگیهای آنها را در دوران تاریخی شناخت و درست تحلیل نمود. مثلا برای تحلیل اوروک باید وضعیت لایه ها شناخت و دانست که، شماره گذاری لایه ها در وارکا (اوروک) از بالا به پایین انجام گرفته است . بنابراین اعداد کوچک معرف جدید ترین لایه و اعداد بزرگتر نماینده قدیمترین لایه باستان شناسی در این محوطه است. قدیمترین لایه ۱۵-۱۸ به فرهنگ عبید ۳ تعلق دارند، ولایه های ۴-۱۴ با سفالی کاملا متمایز از سفال عبید ، به آخرین مرحله پیش از تاریخ بین النهرین تعلق دارند که دوره اوروک نامیده می شود. اگر چه قدیمترین معابد اوروک به پیروی از سنتهای معماری عبید ساخته می شدند ، به تدریج از لحاظ شکوه و عظمت چنان گسترش یافتند که در پایان دوره اوروک به یک ویژگی برجسته در دور نمای شهر های بین النهرین تبدیل شدند. ارتفاع این معابد چنان بود که در دشت مسطح سومر از فواصل دور قابل رویت بودند و ثروت و شکوه خدایان حامی شهر ها را نشان می دادند.

۴. منابع

- ۱- آژند، یعقوب (۱۳۹۰) تاریخ هنر باستان نشر سازمان سمت، تهران
- ۲- استرابو (۱۳۸۲) جغرافیای استرابو، سرزمینهای هخامنشیان، ترجمه صنعتی زاده، نشر موقوفات افشار تهران
- ۳- امیدواری، سمیه وهمکاران (۱۳۹۳) گذری بر میراث معماری عراق، نشر مجمع ذخائر اسلامی، قم
- ۴- بوترو، ژان (۱۳۸۷) مذهب در بین النهرین باستان، ترجمه خشایار بهاری، نشر انتشارات فرزین، تهران
- ۵- بهزادی، رقیه (۱۳۸۷) قوم های کهن در قفقاز و بین النهرین و هلال حاصلخیزی، نشر نی، تهران
- ۶- بهمنش ، احمد (۱۳۸۵) تاریخ ملل قدیم آسیای غربی، نشر دانشگاه تهران، تهران
- ۷- پارو، آندره (۱۳۹۱) سومر و آکد ، ترجمه صراف وایکائی نشر سازمان سمت
- ۸- دلاکروا، و.ج. تنسی (۱۳۷۴) هنر در گذر زمان، ترجمه محمد تقی فرامرزی، نشر نگاه و انتشارات آگاه، تهران
- ۹- دولاندلن، ش (۱۳۶۸) تاریخ جهانی ترجمه احمد بهمنش، نشر دانشگاه تهران
- ۱۰- دوبلوپس، لوکاس، دراسپک، وان (۱۳۷۹) دیباچه ای بر جهان باستان، ترجمه ثاقب فر نشر ققنوس، تهران
- ۱۱- رواسانی، شاپور (۱۳۷۰) جامعه بزرگ شرق، نشر شمع ، تهران
- ۱۲- رو، ژورژ (۱۳۶۹) بین النهرین باستان، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی، نشر آبی، تهران

- ۱۳- رید، جولین (۱۳۸۶) بین‌النهرین، ترجمه آذر بصیر، نشر موسسه امیر کبیر، تهران
- ۱۴- سید سجادی، سید منصور (۱۳۸۷) نخستین شهرهای فلات ایران، نشر سمت، تهران
- ۱۵- طلائی، حسن (۱۳۹۰) باستانشناسی پیش از تاریخ بین‌النهرین، نشر سمت، تهران
- ۱۶- فرای، ریچارد نلسون (۱۳۸۰) تاریخ باستانی ایران، ترجمه رجب نیا، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
- ۱۷- فرنو، بهروز (۱۳۸۲) منشاء فرهنگ، تمدن و هنر در بین‌النهرین، نشر پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی، تهران
- ۱۸- کرافورد، هریت (۱۳۸۷) سومر و سومریان، ترجمه زهرا باستی، نشر سازمان سمت، تهران
- ۱۹- کرتیس، جان (۱۳۸۹) بین‌النهرین و ایران در دوران باستان، ترجمه زهرا باستی، نشر سمت، تهران
- ۲۰- کریمر، ساموئل (۱۳۸۵) الواح سومری، ترجمه داود رسائی، نشر انتشارات علمی و فرهنگی، تهران
- ۲۱- کینگ، لئوناردو (۱۳۷۸) تاریخ بابل از تاسیس سلطنت تا غلبه ایرانیان، ترجمه بهزادی، نشر علمی
- ۲۲- گشایش، فرهاد (۱۳۸۶) تاریخ هنر ایران و جهان، نشر مارلیک، تهران
- ۲۳- مالووان، م.ا.ل (۱۳۷۲) بین‌النهرین و ایران باستان، ترجمه رضا مستوفی، نشر دانشگاه تهران، تهران
- ۲۴- مرزبان، پرویز (۱۳۸۶) خلاصه تاریخ هنر، نشر علمی و فرهنگی، تهران
- ۲۵- مجید زاده، یوسف (۱۳۷۶) تاریخ و تمدن بین‌النهرین ج ۱ تاریخ سیاسی، نشر مرکز نشر دانشگاهی، تهران
- ۲۶- مجید زاده، یوسف (۱۳۸۰) تاریخ و تمدن بین‌النهرین ج ۳ هنر و معماری، نشر مرکز نشر دانشگاهی، تهران
- ۲۷- ملک شه‌میرزادی، صادق (۱۳۷۳) باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین و مصر، نشر جهاد دانشگاهی، تهران
- ۲۸- ملک شه‌میرزادی، صادق (۱۳۹۰) بین‌النهرین در دوران پیش از تاریخ، نشر سبحان نور و نقش جهان، تهران
- ۲۹- مشکور، محمد جواد (۱۳۷۱) جغرافیای تاریخی ایران باستان، تهران، نشر دنیای کتاب
- ۳۰- مورتگات، آنتون (۱۳۷۷) هنر بین‌النهرین باستان، ترجمه زهرا باستی، نشر سازمان سمت، تهران
- ۳۱- ناردو، دان (۱۳۸۵) مجموعه تاریخ جهان، امپراتوری آشور، ترجمه مهدی حقیقت خواه، نشر ققنوس تهران
- ۳۲- نامی، محمد حسن و محمدپور، علی (۱۳۸۷) جغرافیای کشور عراق با تاکید بر مسائل ژئوپلیتیک، نشر سازمان جغرافیای نیروهای مسلح - تهران
- ۳۳- ولایتی، رحیم (۱۳۹۳) سیر و تحول کتابت و انتقال اطلاعات در پیدایش تمدنهای شرق باستان مانند ایران، بین‌النهرین و مصر - دو فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس - دوره ۶ شماره ۲ (۱۹۵-۲۲۷)
- ۳۴- هارت، فردریک، (۱۳۸۳) سی و دو هزار سال تاریخ هنر، ترجمه گروه مترجمان، نشر پیکان، تهران

- 1- Curtis, John, (1991) *Later Mesopotamia and Iran, British Museum, London*
- 2- Du Ry caerl J (1969) *Volker des Alten Orient. Baden-Baden*
- 1- Högemann, Peter (1992) *Das alte Vorderasien und die Achämeniden, Ein Beitrag zur Herodot-Analyse, Beihefte zum Tübinger Atlas des Vorderen Orients, Reihe B (Geisteswissenschaften) Nr. 98, Wiesbaden*
- 2- Jacobs, Bruno (1994) *Die Satrapien Verwaltung im persisch Zur Zeit Darius III, Wiesbaden*
- 3- Mallowan, M.E.L (1963) *Mesopotamia and Iran, London*
- 4- Moortgat, Anton (1969) *The Art of Ancient Mesopotamia, English Translation: Judith Filson, Phaidon Press, London*
- 5- Mysliwiec Karol. 1998, *Herr Beider Länder: Ägypten im 1. Jahrtausend v. Chr Mainz.*
- 6- Reade, Julian, (1991) *Mesopotamia, British Museum, London*
- 7- Roaf, Michael (1990) *Cultural Atlas of Mesopotamia and the Ancient Near East, New York – Oxford*
- 8- Saggs, Henry William Frederick (1975) *Mesopotamien, Magnus verlag Essen*
- 9- Velayati, Rahim (2015) *Der Einfluss der ägyptischen Zivilisation in der Periode der Achämeniden und die Beziehung des alten Iran mit dem pharaonischen Ägypten. Tehran*
- 10- Woolley, Leonard (1936) *The [Journal of Hellenic Studies](#) Volume 56:2:1936:125-132*

۵. اهداف

- ۱- شناخت مهمترین محوطه دوره تاریخی بین النهرین
- ۲- تحلیل دقیق داده های باستان شناسی براساس منابع و گزارشها و مقالات منشر شده
- ۳- مقایسه واستخراج تفاوتهای تاریخ و تمدن بین النهرین در فاصله زمانی که متعلق به دوره تاریخی بین النهرین می باشد.

۶. تعهدات دانشجوی

- ۱- مطالعه جزوه و منبع اصلی
- ۲- شرکت در آزمون پایان ترم براساس منابع تعیین شده
- ۳- با توجه به پژوهش محور بودن این درس انتخاب یک تحقیق کلاسی وارائه آن در کلاس با امکانات ارائه علمی و تصویری لازم

۷. **پیش نیازها:** برای دانشجویانی که در کارشناسی غیر باستان شناسی بودند درس پیش از تاریخ بین النهرین پیش نیاز می باشد.

۸. **شیوه محاسبه نمره:** جمع نمره شرکت در آزمون پایان ترم و کار تحقیق کلاسی

رحیم ولایتی

استاد درس

تقویم آموزشی درس باستان شناسی تحلیلی بین النهرین در دوران تاریخی

عنوان بحث	هفته / جلسه
آشنایی با باستان شناسی پیش از تاریخ و شروع آن در بین النهرین-۱	اول
آشنایی با باستان شناسی پیش از تاریخ و شروع آن در بین النهرین-۲	دوم
شناخت هنر و شیوه های آن در هزاره چهارم تا اول ق.م در دورانهای آغاز ادبیات	سوم
شناخت هنر و شیوه های آن در هزاره چهارم تا اول ق.م در دورانهای آغاز ادبیات	چهارم
دوران سلسله های قدیم و آغاز تاریخ در بین النهرین: ۱	پنجم
دوران سلسله های قدیم و آغاز تاریخ در بین النهرین: ۲	ششم
یافته های باستان شناسی وویژگیهای هنری دوران آکد در بین النهرین: ۱	هفتم
یافته های باستان شناسی وویژگیهای هنری دوران آکد در بین النهرین: ۲	هشتم
هنر بین النهرین در دوره سلسله کنعانی اول در بابل (۱۸۹۰-۱۶۰۰ ق.م) ۱	نهم
هنر بین النهرین در دوره سلسله کنعانی اول در بابل (۱۸۹۰-۱۶۰۰ ق.م) ۲	دهم
درباره باستان شناسی و هنر دوره بابل میانه: ۱	یازدهم
درباره باستان شناسی و هنر دوره بابل میانه: ۲	دوازدهم
درباره باستان شناسی و هنر دوره بابل میانه: ۳	سیزدهم
فصل ششم: باستان شناسی و هنر دوره آشور در بین النهرین: ۱	چهاردهم
فصل ششم: باستان شناسی و هنر دوره آشور در بین النهرین: ۲	پانزدهم
فصل ششم: باستان شناسی و هنر دوره آشور در بین النهرین: ۳	شانزدهم